

Asiantuntija-artikkeli kaupan toimialasta

18.9.2020

Lasse Mitronen ja Elina Närvänen

Asiantuntija-artikkelin tavoite

Toimeksianto ja artikkelin tavoite

- Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan on kirjattu laadittavaksi kaupan alan tulevaisuusselonteko vuonna 2021, jotta toimialaa voidaan kehittää strategisesti ja pitkäjänteisesti.
- Kaupan tulevaisuusselonteon valmistelua varten Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi tarjouksen asiantuntija-artikkelin kirjoittamisesta, jonka tavoitteena on tukea tulevaisuusselonteon laatimista ja tarkastella kaupan tulevaisuutta 2031 aikajänteellä.
- Työ- ja elinkeinoministeriön antoi toimeksiannon 18.6.2020 artikkelin kirjoittamisesta tarjouspyynnön pohjalta KTT, työelämäprofessori Lasse Mitroselle ja KTT, apulaisprofessori Elina Närväselle.

Asiantuntija- artikkelin toteutus

- **1. vaihe: heinä-elokuu 2020:** taustamateriaalin kerääminen ja esitysaihioiden koostaminen
- **2. vaihe: elokuu 2020:** artikkelin eri osa-alueiden kirjoittaminen, lähdeluettelon kokoaminen
- **3. vaihe: syyskuu 2020:** artikkelin viimeistely ja esitysaineiston luominen
- **Lähdeaineistot:** kotimaiset ja kansainväliset kaupan alan luotettavat tilastot, kaupan yhdistysten ja yhteisöjen tutkimukset ja aineistot, akateemiset tutkimukset ja opinnäytetyöt sekä kirjoittajien omat aineistot ja esitykset
- Artikkelin on tuotettu kahden kirjoittajan yhteistyönä - näkemykset ja johtopäätökset perustuvat lähdeaineistoihin sekä kirjoittajien omaan kokemukseen ja näkemyksiin.

Asiantuntija-artikkelin sisältö

- Tarkastelu kohdistuu kaupan toimialaan. Pääpaino on kuluttajakaupassa (tuotteet ja niihin liittyvät palvelut), joka sisältää päivittäistavara- ja tukkukaupan välisen ketjun. Tarkastelujen aikajänne ulottuu vuoteen 2031 asti.
- Artikkelin koostuu viidestä pääalueesta, jotka ovat:
  1. Kaupan toimialan toimintaympäristön muutos yhteiskunnassa
  2. Kuluttajakäyttäytymisen ja asiakaslähtöisyyden muutos
  3. Kaupan alan työllisyyden, työn sisältöjen ja osaamisen muutos
  4. Skenaariot kaupan alan kehitysnäkymistä vuoteen 2031
  5. Johtopäätökset ja yhteenveto
- Artikkelin kokonaispituus on 84 sivua ja lisäksi artikkelin lopussa on lähdeluettelo.

Arvot
Verkkokauppa
Kannattavuus
Jakamistalous
Ilmastonmuutos
Kanavat
Asiakasyhteisöt
Brändi
Sääntely
Toimintaympäristö
Covid19
Kukupolvet
Asiakasuskollisuus
Osaaminen
Asiakasarvo
Markkinointiviestintä
Johtaminen
Koulutus
Liiketoimintamallit
Työllisyys
Asiakaslähtöisyys
Alustat
Monikanavaisuus
Asiakassuhteet
Ylikanavaisuus
Vertaiskauppa
Kiertotalous
Yritysvastuu

Asiantuntija-artikkelin keskeiset havainnot vuoteen 2031 mennessä 1(2)

---

1. Kauppojen lukumäärä tulee laskemaan kaikissa vaihtoehdoissa verkkokaupan kasvun, väestön muuton ja ikääntymisen myötä.
2. Kaupan alan digitalisaatio, automaatio, robotiikka kiihtyvät jatkuvasti ja koskettavat kaikkia kaupan toimintoja.
3. Kaupan alalla tiedolla johtamisen hallinta korostuu ja erityisesti asiakastiedon rooli on merkittävä.
4. Kaupasta poistuu työpaikkoja, mutta samalla kasvaa uuden osaamisen tarve kaupan digitalisaation ja kansainvälisen kasvun kautta.

Asiantuntija-artikkelin keskeiset havainnot vuoteen 2031 mennessä 2(2)

---

5. Kaupan toimintamuodot ja konseptit uudistuvat perinteisen kivijalkakaupan rinnalla, kilpailu lisääntyy merkittävästi kansainvälisten verkkokauppojen, markkinapaikkojen ja palvelualustojen kanssa.
6. Kuluttajakäyttäytymisen muutokset ja yhteiskunnallinen murros kohti jakamistaloutta, vertaiskauppaa ja kiertotaloutta aiheuttavat kaupan alalle uudistumisen tarvetta kohti konsepteja, joissa palvelut ja vastuullisen kuluttamisen mahdollistaminen ovat keskeinen osa liiketoimintaa.
7. Kaupan toimialalla polarisaatio yritysten välillä kasvaa hyvin menestyvien ja kuihtuvien välillä, moni- ja ylikanavaiset konseptit voittavat alaa pieniltä kivijalkakaupoilta.
8. Asiakaslähtöisyys, asiakasymmärrys sekä tarjonnan ja markkinoinnin personointi ovat avaintekijöitä kilpailussa menestymiseen.

Kaupan skenaariot 2031

	Kauppa kasvaa, kannattaa ja kansainvälistyy	Kauppa kituuttaa	Kaupan menetetty vuosikymmen
Kansantalouden tilanne	Koronasta selvitään hyvin, kasvua 2021-2022 alkaen	Koronarajoitukset pitkittyvät, talous ei kasva	Pitkäaikainen lama, menetetty vuosikymmen
Ostovoiman kehitys	Ostovoima kasvaa BKT:n kasvun tahdissa	Verot kasvavat, BKT supistuu vuoteen 2025 asti, ostovoima ei kasva	Vuoden 2030 BKT:n taso sama kuin 2019, työttömyys kasvaa ja ostovoima supistuu
Väestön muutos ja muuttoliike	Koko Suomi pysyy asuttuna, kasvukeskukset vetureina	Kauppa keskittyy suurimpiin kaupunkeihin ja alueellisiin keskuksiin	Väestö keskittyy 10-15 suurimpaan kaupunkiin ja keskukseen,
Kauppojen lukumäärä	Kauppojen lukumäärä ei supistu ja verkkokauppa kasvaa vuosittain +20%	Kauppojen määrä supistuu maltillisesti, verkkokauppa valtaa osuuksia	Kauppojen määrä supistuu voimakkaasti, -50% 2020 verrattuna
Kaupan henkilöstö	Kaupan henkilöstö kasvaa, määrä 2030 320 000 henkeä	Kaupan henkilöstö supistuu maltillisesti, määrä 2030 250 000 henkeä	Kaupan henkilöstö supistuu voimakkaasti, määrä 2030 180 000 henkeä
Kaupan tilanne ja näkymät	Kauppa on kansantalouden yksi veturi ja kulmakivi	Kaupan rooli taloudessa supistuu ja kauppa keskittyy parhaille toimijoille	Kaupan piirissa lukuisia konkurseja ja kotimaisten toimijoiden rooli pieni
Kaupan tutkimus, koulutus, osaaminen, innovaatiot ja teknologia	Kaupan tutkimus ja koulutus ovat parasta kansainvälistä tasoa, uusia innovatioita ja teknologiaa kehitetään paljon Kauppa kiinnosta uusia osaajia ja osaamisen taso nousee	Kaupan tutkimus ja koulutus kuihtuvat ja ala ei kiinnosta uusia tutkijoita, opiskelijoita tai työntekijöitä Kaupan alan osaaminen heikkenee ja uuteen teknologiaan ei investoida riittävästi	Kaupan opetus ja tutkimus on keskittynyt kolmeen yliopistoon ja yhteistyö alan piirissä on vähäistä. Kaupan teknologinen taso laskee, investoinnit kuihtuvat ja osaamista menetetään

Asiantuntija-artikkelin keskeiset johtopäätökset

1. Vähittäiskaupan kannalta ensiarvoista on säilyttää kuluttajien usko hyvään tulevaisuuteen sekä varmistaa ostovoiman säilyminen eri aikoina mm. verotuksen keinoin kotimaisen talouskasvun turvaamiseksi.
2. Kaupan tutkimukseen ja koulutukseen tulee panostaa merkittävästi lisää kaikilla koulutustasoilla ja varmistaa kaupan osaaminen erityisesti digitalisaation hallintavaatimusten kanssa.
3. Kotimaisen kaupan kilpailukyvyistä tulee huolehtia ja varmistaa tasaveroiset olosuhteet kansainvälisen verkkokaupan, markkinapaikkojen ja palvelualustojen kanssa.
4. Kaupan säilyminen muuttotappioalueilla vaatii huoltovarmuuden varmistamiseksi todennäköisesti tukitoimia, sillä muutoin ei ole mahdollista ylläpitää nykyisen laajuista kivijalkakauppojen verkostoa.
5. Kaupan verotus (mm. energiaverotus ja kiinteistöverotus) ovat tärkeitä asioita kiihtyvän kansainvälisen kilpailun kannalta.
6. Panostukset kaupan innovointi- ja investointikykyyn ovat keskeisiä keinoja kehittää kaupan alaa vuoteen 2031.